

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تاریخ فلسفه

فصلنامه «علمی» انجمن تاریخ فلسفه

سال پانزدهم، شماره سوم، زمستان ۱۴۰۳ [پیاپی ۵۹]

صاحب امتیاز: انجمن علمی تاریخ فلسفه
مدیر مسئول: آیت الله سید محمد خامنه‌ای
مدیر اجرایی: مهدی سلطانی گازار
مترجم انگلیسی: دکتر رؤیا خویی
اعضای هیئت تحریریه:
ناشر: بنیاد حکمت اسلامی صدرا
سر دبیر: دکتر حسین کلباسی اشتری
ویراستار انگلیسی: دکتر علی نقی باقرشاهی

قاسم پورحسن درزی، دانشیار فلسفه دانشگاه علامه طباطبائی
عبدالرزاق حسامی‌فر، استاد فلسفه دانشگاه بین‌المللی امام خمینی
نصرالله حکمت، استاد فلسفه دانشگاه شهید بهشتی
رضا داوری اردکانی، استاد فلسفه دانشگاه تهران
محمد تقی راشد محصل، استاد فرهنگ و زبانهای باستانی پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
احد فرامرز قراملکی، استاد فلسفه دانشگاه تهران
سحر کاوندی، استاد فلسفه دانشگاه زنجان
علی کرباسی‌زاده اصفهانی، دانشیار فلسفه دانشگاه اصفهان
حسین کلباسی اشتری، استاد فلسفه دانشگاه علامه طباطبائی
سید مصطفی محقق داماد، استاد حقوق دانشگاه شهید بهشتی

نشانی: تهران، بزرگراه شهید سلیمانی، روبروی مصالای بزرگ تهران، مجتمع امام خمینی (ره)، ساختمان شماره ۱۲.
صندوق پستی: ۶۹۱۹ - ۱۵۸۷۵ تلفن پیگیری مقالات: ۸۸۱۵۳۳۲۱ تلفن اشتراک و فروش: ۸۸۱۵۳۵۹۴
تلفن مرکز تدوین تاریخ فلسفه: ۸۸۱۵۳۴۹۴ نمابر: ۸۸۴۹۳۸۰۳
www.hop.mullasadra.org Email: SIPRIn@mullasadra.org; mullasadra1401@gmail.com
شاپا نسخه چاپی: ۹۵۸۹-۲۰۰۸ شاپای نسخه الکترونیک: ۵۱۶۰-۲۶۷۶ چاپخانه: نقش گستر

بر اساس ارزیابی کمیسیون نشریات علمی کشور، وزارت علوم، تحقیقات و فناوری فصلنامه تاریخ فلسفه دارای «درجه علمی» سطح «ب» است. این فصلنامه در پایگاه‌های: JSC, Philosopher's Index, noomags, magiran نمایه میشود.

یادداشت سردبیر..... ۳

مطالعه تطبیقی-انتقادی ادراک حسی و رویکرد تاریخی به آن از
دیدگاه فلوپین و سپروردی

محمود صیدی..... ۵

نقد دیدگاه کانت در باب نظام احسن براساس الهیات امامیه

فرح رامین، زهرا فرزنانگان..... ۲۵

مطالعه‌یی در امکان بهره‌مندی یعقوب بن اسحاق کندی از تعلیمات
امام حسن عسکری(ع)

محمدهادی توکلی..... ۴۷

معرفت‌شناسی کانت نزد فلسفی‌اندیشان معاصر ایران

مسعود امید..... ۶۵

پیشینه بحث علیت در هند و دیدگاه ناگار جونه در باب آن

حسین صابری ورزنده، عظیم رضوی صوفیانی..... ۹۹

تعاملات استاد - شاگردی حوزه فلسفی مشهد و تهران در دو قرن
اخیر

محمد مهدی کمالی، محمد هادی کمالی..... ۱۲۱

تأملاتی در سیر کلی طبیعی در فلسفه اسلامی

جواد صوفی..... ۱۴۵

اسکن کنید

راهنمای تنظیم و ارسال مقاله برای
فصلنامه تاریخ فلسفه را در پایگاه
hop.mullasadra.org ملاحظه فرمایید.

سال ۱۵، شماره ۳
زمستان ۱۴۰۳

یادداشت سردیر

خرد جاویدان نام اثری است که بنا بر گزارش ابوعلی مسکویه (ت. ۴۲۱ق) در کتاب آداب العَرَب و الفُرس، بخشی از آن طی جستجوی بسیار در شهر مدائن -یا شهری دیگر از ولایات فارس- بدست وی رسیده و سپس به ترجمه آن از زبان پهلوی اقدام نموده است. کتاب ابوعلی مسکویه در سال ۱۹۵۲ توسط محقق مصری، عبدالرحمن بدوی با عنوان حکمت خالده ترجمه و نشر گردیده و طی آن، جریان کشف نسخه اصلی توسط ابوعلی مسکویه بتفصیل بیان شده است. بگفته مؤلف، خرد جاویدان منسوب به «هوشنگ پیشدادی»، پادشاهی از سلسله پیشدادیان، جانشین کیومرث و قبل از پادشاهی طهمورث است که بمدت حدوداً چهل سال، سلطنت او برقرار بود و هموست که بروایت اوستا و دیگر متون کهن پارسی، مانند شاهنامه، آهَن و آهنگری و شیوه‌های حکومت و شهرنشینی را به آدمیان تعلیم داده است. همچنین تأسیس دو شهر بابل و شوش را بدو نسبت داده‌اند.

بگزارش طبری، نسب هوشنگ با چهار واسطه به نوح نبی(ع) برمیگردد و از فرزندان «سام» شمرده شده است. هوشنگ و کتاب او فقط نمونه‌یی از دهها نام و چهره تاریخی-اسطوره‌یی ایران‌زمین است که مجموعه اسناد و مدارک موجود، آگاهی تفصیلی چندانی درباره شخصیت و موقعیت اجتماعی، فرهنگی و سیاسی آنها در اختیار ما قرار نمیدهند.

موضوع اصلی خرد جاویدان، حکمت عملی و قواعد کلی آن است و ابن مسکویه در دیگر آثار خود، مانند تهذیب الاخلاق و تطهیر الاعراق و تجارب الامم نیز به این

بحث پرداخته است. در این آثار از عقلی سخن بمیان آمده که میان تمامی آدمیان و اقوام و ملل مشترک است و قواعد و احکام آن، به تحصیل سعادت حقیقی می‌انجامد. دربارهٔ وجوه تاریخی، افسانه‌یی، ادبی و زبان‌شناختی شخصیت‌های فوق و آثار و اقوال آنها، پژوهش‌ها و اظهارنظرهای گوناگونی صورت گرفته که اکنون محل بحث ما در اینجا نیست. پرسش‌های ما در اصل از سنخ تاریخ تفکر و تاریخ فلسفه است؛ پرسش‌هایی مانند اینکه ابوعلی مسکویه از کدامین خرد سخن گفته که قواعد و احکام آن میان تمامی ابناء بشر یکسان است؟ چرا و چگونه چنین خردی به سعادت حقیقی رهنمون می‌شود؟ این خرد با میراث و سنت ایرانی و آموزه‌های کهن پارسی چه نسبتی دارد؟

حدود دو قرن پس از ابوعلی مسکویه، شیخ مقتول، شهاب‌الدین سهروردی، در آثاری چون حکمة الاشراق و المشارع والمطارحات، ضمن برشمردن شاخه‌های غربی و شرقی «خمیرهٔ ازلی حکمت»، بنیاد آموزه‌های هرمس حکیم در غرب و یونان را همانا «حکمت خسروانی» و «حکیمان فرس» معرفی می‌کند. پیرامون این موضوع نیز پژوهش‌های بسیاری صورت گرفته و می‌گیرد، لیکن حقیقت حکمت ایرانی و ابعاد و زوایای آن، همچنان دارای ابهامات فراوانی است؛ بویژه آنکه وجه تمایز و البته رُجحان و اولویت آن- نسبت به سایر سنت‌ها و مسالک شرقی در هند و چین و مصر و بین‌النهرین، چندان روشن نیست.

سرانجام اینکه، با لحاظ نقش بی‌بدیل مقام نبوت و تعلیمات انبیای الهی (ع) در تعلیم و بسط حکمت راستین- که بسیاری از حکما بر آن اتفاق نظر دارند- بیان نسبت حکمت ایرانی با شجرهٔ نبوت و بویژه تعیین گاهشمار آن، بمنظور فهم سیر و تطور تاریخی و مناسبات فی ما بین، از اهمیت دو چندان برخوردار است. بنظر می‌رسد در نخستین گام، مطالعه و تصحیح انتقادی منابعی چون تراجم و رجال و متون عقایدنگارانه- که تعدادشان نیز اندک نیست- برای گشودن بابی جدید در اینباره ضرورت دارد.

سردبیر

